

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/103/2005

PREFERENCJE PARTYJNE W CZERWCU

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, CZERWIEC 2005

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
22 października 2004 roku

Po ogłoszeniu przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego terminu przeprowadzenia wyborów parlamentarnych stały się one realnością nie tylko dla wyborców i polityków, ale także dla sondażystów. Z tego powodu w czerwcowym sondażu¹ nie pytaliśmy już respondentów o ich preferencje wyborcze w momencie realizacji badania, ale o decyzję wyborczą, którą podejmą 25 września.

Wśród wydarzeń politycznych mogących wpływać na preferencje wyborcze Polaków trzeba wymienić zmiany we władzach ciągle rządzącego SLD - po burzliwych obradach na konwencji tej partii jej nowym szefem został młody polityk, minister rolnictwa w obecnym rządzie, Wojciech Olejniczak. W tym samym czasie swoją decyzję o niestartowaniu w wyborach prezydenckich i wycofaniu się z życia politycznego po zakończeniu obecnej kadencji parlamentu ogłosił potencjalny lider tej części lewicy marszałek Sejmu Włodzimierz Cimoszewicz. Nowych szefów wybrały także UP i PPS, a przewodniczącym związanego z Radiem Maryja Ruchu Patriotycznego został Jan Olszewski. Jednocześnie UP wraz z partią Zieloni 2004 przystąpiły do koalicji wyborczej z SdPI, przy czym, by uniknąć ograniczeń wynikających z ordynacji wyborczej, kandydaci tych ugrupowań będą startować z list SdPI. Jednocześnie partie te będą wspierać kampanię wyborczą Marka Borowskiego na urząd prezydenta. Zarys swoich programów wyborczych ogłosiły Ruch Patriotyczny oraz PiS. W maju ciągle żywe były polityczne echa obchodzonych w Moskwie uroczystości z okazji 60. rocznicy zakończenia II wojny światowej. Szef PiS Jarosław Kaczyński zaapelował o odebranie Wojciechowi Jaruzelskiemu z powodu jego udziału w tych uroczystościach stopnia generała i przywilejów przysługujących mu jako byłemu prezydentowi. Gdy PiS przystąpił do prowadzenia energicznej kampanii wyborczej, kłopoty przeżywał potencjalny współkoalicjant tej partii - PO. Z członkostwa zrezygnowała wiceprzewodnicząca PO Zyta Gilowska, po tym jak władze partii zarzuciły jej nepotyzm i skierowały sprawę zatrudniania przez nią członków rodziny do zbadania przez sąd koleżeński.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (181) zrealizowano w dniach 3-6 czerwca 2005 roku na liczącej 1037 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych Polaków.

Ponad połowa Polaków uprawnionych do głosowania (51%) deklaruje chęć uczestniczenia we wrześniowych wyborach do Sejmu i Senatu. Jest to największy od dwunastu miesięcy odsetek wskazań - większy niż w maju (o 2 punkty) i kwietniu (o 4 punkty). Wyraźnie spadła natomiast (o 7 punktów, do 24%) liczba badanych jednoznacznie odrzucających udział w wyborach, wzrosła zaś (o 6 punktów, do 26%) liczba tych, którzy biorą pod uwagę taką możliwość, choć nie są do końca pewni, czy rzeczywiście będą uczestniczyć w głosowaniu 25 września. Większa gotowość Polaków do udziału w wyborach wskazuje, że także nominalnym uczestnikom głosowania zaczyna się udzielać przedwyborcza atmosfera, zapewne będzie również wzrastać zainteresowanie wydarzeniami rozgrywającymi się na scenie politycznej.

Tabela 1

25 września odbędą się wybory do Sejmu i Senatu. Czy zamierza Pan(i) wziąć w nich udział?	Wskazania respondentów według terminów badań												
	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI*
	2004							2005					
	w procentach												
Na pewno wezmę w nich udział	44	40	42	42	45	49	48	50	50	48	47	49	51
Nie wiem, czy wezmę w nich udział	17	17	21	21	18	18	17	18	18	19	22	20	26
Na pewno nie wezmę w nich udziału	39	43	37	37	37	33	35	32	32	33	31	31	24

* Do maja 2005 roku pytanie brzmiało: „Gdyby w najbliższą niedzielę odbywały się wybory do Sejmu i Senatu, to czy wziął(ę)by Pan(i) w nich udział?”

Zrozumiałe, że wyborcy pytani o to, jaką decyzję podejmą za nieco ponad trzy miesiące, częściej udzielają odpowiedzi „trudno powiedzieć”, niż wtedy, gdy odpowiadali na pytanie o swoje sympatie partyjne w krótszym horyzoncie czasowym. Blisko jedna trzecia zdeklarowanych wyborców (32% - aż o 10 punktów więcej niż w maju) jeszcze nie wie, na którą partię będzie głosować 25 września. Tak duży przyrost liczby osób powstrzymujących się od wyrażenia jednoznacznego poparcia dla któregoś z ugrupowań (znacznie większy, by mógł wiązać się tylko ze wzrostem deklaracji udziału w wyborach) może świadczyć o rozpoczęciu kampanii wyborczej w świadomości także tych wyborców, którzy czekając na oferty programowe częściej powstrzymują się od wyrażania jednoznacznych deklaracji poparcia.

Tabela 2

Na kandydatów której partii, ugrupowania lub koalicji ugrupowań zamierza Pan(i) głosować w wyborach 25 września?														
	2004								2005					
	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI*
	w procentach													
Trudno powiedzieć	21	13	18	15	19	17	19	19	21	21	24	22	22	32

* Do maja 2005 roku pytanie brzmiało: „Gdyby w najbliższą niedzielę odbywały się wybory do Sejmu i Senatu, to na kandydatów której partii lub ugrupowania głosował(a)by Pan(i) w tych wyborach?”

W sumie zatem w czerwcu swe preferencje wyborcze wyraziła tylko nieco ponad jedna trzecia uprawnionych do głosowania (34%), wyraźnie mniej niż w ostatnich miesiącach (o 4 punkty mniej niż w maju i o 3 punkty mniej niż w kwietniu). Pozostali - według własnych deklaracji - z większym lub mniejszym prawdopodobieństwem nie wezmą udziału we wrześniowych wyborach (50%) albo chcieliby głosować 25 września, ale w tej chwili nie wiedzą, na kogo oddaliby swój głos (16%).

W czerwcu, po miesięcznej przerwie, ponownie na pierwsze miejsce naszej listy ugrupowań cieszących się wśród Polaków największym poparciem powrócił PiS. Na ugrupowanie to zamierza głosować we wrześniu niemal jedna czwarta zdeklarowanych uczestników wyborów mających sprecyzowane sympatie partyjne (23%). W porównaniu z notowaniami z ubiegłego miesiąca poparcie dla PiS wzrosło o 3 punkty. Na drugim miejscu z niewielką stratą do lidera znalazła się PO, na którą 25 września ma zamiar głosować jedna piąta wyborców mających określone preferencje partyjne (20%). W stosunku do maja poparcie dla PO obniżyło się aż o 5 punktów.

W czerwcu ugrupowaniem, które najwyraźniej zyskało, jest LPR, które - według obecnych deklaracji - zamierza we wrześniu poprzeć 14% uczestników wyborów mających sprecyzowane sympatie polityczne, aż o 6 punktów więcej niż w maju. Kolejny miesiąc z rzędu niewiele zmieniły się natomiast notowania zajmującej obecnie czwarte miejsce Samoobrony, na którą ma zamiar głosować 13% uczestników wyborów mających określone sympatie partyjne (o 1 punkt mniej niż w maju). Kolejne ugrupowania uzyskały w czerwcu niższe poparcie i znajdują się blisko wyborczego progu. Po 7% głosów zyskały PSL, a także występujące łącznie na naszej liście SdPi i UP. Połączenie dwóch ostatnich ugrupowań nie przyniosło im zatem, przynajmniej w tym miesiącu, znaczącej „premi” za jedność, choć poparcie dla obu jest minimalnie wyższe niż średnie notowania samej SdPi w ostatnich

sześciu miesiącach. Próg wyborczy nieznacznie przekroczyłyby także SLD (6%). Jeśli czerwcowe deklaracje badanych miałyby się potwierdzić 25 września, to do parlamentu nie weszliby Demokraci.pl, którzy obecnie mogą liczyć na poparcie 4% wyborców mających sprecyzowane sympatie partyjne. W tym miesiącu pozostałe ugrupowania praktycznie nie zaistniały w deklaracjach wyborców – swą obecność na scenie politycznej zaznaczyły jedynie KPEiR, UPR, DPL, SD, ChD III RP oraz PPS. Poparcie dla nowych partii, takich jak Unia Lewicy czy Ruch Patriotyczny kształtuje się w naszym badaniu na poziomie zerowym.

Tabela 3

Na kandydatów której partii, ugrupowania lub koalicji ugrupowań zamierza Pan(i) głosować w wyborach 25 września?	Odpowiedzi osób deklarujących wzięcie udziału w wyborach 25 września i mających sprecyzowane sympatie polityczne*									
	IX 2004	X 2004	XI 2004	XII 2004	I 2005	II 2005	III 2005	IV 2005	V 2005	VI** 2005
	w procentach									
Prawo i Sprawiedliwość	15	14	17	18	18	15	16	24	20	23
Platforma Obywatelska RP	25	27	27	27	26	25	22	20	25	20
Liga Polskich Rodzin	13	14	12	11	12	13	11	10	8	14
Samobrona RP	10	12	10	12	11	12	14	14	14	13
Socjaldemokracja Polska lub Unia Pracy	7	4	5	4	6	4	3	5	6	7
Polskie Stronnictwo Ludowe	5	6	8	6	7	7	8	4	5	7
Sojusz Lewicy Demokratycznej	9	6	8	5	6	6	6	4	7	6
Partia Demokratyczna - Demokraci.pl/ Unia Wolności***	3	6	3	3	3	5	5	4	3	4
Krajowa Partia Emerytów i Rencistów	3	3	4	2	3	4	1	2	2	1
Unia Polityki Realnej	1	1	1	1	1	0	2	2	1	1
Demokratyczna Partia Lewicy	1	1	0	1	0	0	1	1	1	1
Stronnictwo Demokratyczne	-	-	-	-	-	-	-	1	0	1
Chrześcijańska Demokracja III RP	0	0	0	1	1	1	1	2	0	1
PPS	1	0	0	1	0	1	0	0	0	1
Inne	2	2	1	3	2	1	2	3	1	1
N=	331	369	389	377	432	421	371	404	407	355
* Uwaga: W tabeli nie uwzględniono odpowiedzi „trudno powiedzieć”. Wielkość poparcia dla poszczególnych ugrupowań jest procentowana do tej grupy wyborców, którzy po pierwsze - chcą uczestniczyć w wyborach, a po drugie – wiedzą, na kogo będą głosować.										
** Do maja 2005 roku pytanie brzmiało: „Gdyby w najbliższą niedzielę odbywały się wybory do Sejmu i Senatu, to na kandydatów której partii lub ugrupowania głosował(a)by Pan(i) w tych wyborach?”										
*** Dane do kwietnia 2005 odnoszą się do Unii Wolności, od maja 2005 dotyczą Demokratów.pl										

W tym miesiącu ponownie odnotowaliśmy zmianę na pozycji lidera - według obecnych deklaracji na nieco większe poparcie we wrześniu mógłby liczyć PiS niż PO. W ciągu minionego miesiąca Platforma wyraźnie straciła, na co niewątpliwie wpływ mógł

mieć konflikt związany z osobą jej byłej wiceprzewodniczącej Zyty Gilowskiej. W sumie przyszli potencjalni koalicjanci nie zmienili jednak znacząco swego stanu posiadania - w czerwcu popiera ich łącznie 43% wyborców mających sprecyzowane preferencje partyjne, o 2 punkty mniej niż w maju. Trzecie i czwarte miejsce ze zbliżonym poparciem zajęły w tym miesiącu LPR i Samoobrona. Na wejście do nowego parlamentu miałyby szansę SdPI wraz z UP oraz PSL i SLD, choć ta ostatnia partia tylko nieznacznie przekroczyłaby próg wyborczy. Wydaje się jednak, że sprawa podziału głosów w nowym parlamencie ciągle pozostaje otwarta - aż jedna trzecia respondentów zamierzających 25 września wziąć udział w głosowaniu powstrzymuje się obecnie od wyrażenia jednoznacznego poparcia dla któregośkolwiek z ugrupowań.

Opracował
Krzysztof PANKOWSKI

A N E K S

Tabela 1. 25 września odbędą się wybory do Sejmu i Senatu. Czy zamierza Pan(i) wziąć w nich udział? 1 - Na pewno wezmę w nich udział; 2 - Nie wiem, czy wezmę w nich udział; 3 - Na pewno nie wezmę w nich udziału

(%)

	1	2	3	Liczba osób
Ogółem	51	26	24	1037
Płeć				
Mężczyźni	55	24	21	495
Kobiety	47	27	26	542
Wiek				
18-24 lat	50	27	22	151
25-34	47	30	23	187
35-44	45	31	24	169
45-54	55	23	22	215
55-64	60	17	23	127
65 lat i więcej	48	24	28	188
Miejsce zamieszkania				
Wieś	50	28	23	391
Miasto do 20 tys.	49	28	22	128
20-100 tys.	48	29	23	199
101-500 tys.	51	21	27	199
501 tys. i więcej mieszk.	59	18	23	119
Wykształcenie				
Podstawowe	44	25	31	302
Zasadnicze zawodowe	50	26	24	265
Średnie	52	27	21	359
Wyższe	67	22	11	111
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	59	30	11	70
Prac. umysł. niż. szczebla	43	37	19	81
Pracownicy fiz.- umysł.	43	29	27	97
Robotnicy wykwalifikowani	52	20	27	86
Robotnicy niewykwalifik.	49	31	20	52
Rolnicy	59	19	22	55
Pracujący na własny rach.	60	30	10	27
Bierni zawodowo				
Renciści	49	15	36	113
Emeryci	55	23	23	221
Uczniowie i studenci	61	24	15	59
Bezrobotni	46	30	24	121
Gospodynie domowe i inni	37	29	34	55
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	47	33	19	143
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	59	24	17	69
sekt. pryw. poza rolnict.	48	28	24	200
prywatnym gosp. rolnym	60	19	21	64
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	47	24	28	145
301-500	46	28	26	196
501-900	55	23	22	260
901-1200	58	21	21	77
Powyżej 1200 zł	60	19	21	51
Ocena własnych war. mater.				
Złe	45	26	29	346
Średnie	50	26	24	443
Dobre	60	25	16	247
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	55	26	19	93
Raz w tygodniu	54	26	20	520
1-2 razy w miesiącu	56	24	20	155
Kilka razy w roku	39	30	31	168
W ogóle nie uczestniczy	40	16	43	100
Poglądy polityczne				
Lewica	55	26	19	159
Centrum	50	26	24	277
Prawica	73	18	9	264
Trudno powiedzieć	32	31	37	336

Tabela 2. Na kandydatów której partii, ugrupowania lub koalicji ugrupowań zamierza Pan(i) głosować w wyborach 25 września? (%)

	Centrum	ChD III RP	DPL	KPEiR	LPR	Demokraci .pl	PO RP	PPS	PSL
Ogółem	0	1	1	1	14	4	20	1	7
Płeć									
Mężczyźni	0	0	1	1	12	4	16	2	8
Kobiety	0	2	0	2	16	4	26	0	6
Wiek									
18-24 lat	2	0	5	0	12	3	27	0	7
25-34	0	0	0	0	19	4	27	2	3
35-44	0	0	0	0	20	2	8	0	8
45-54	0	2	0	1	5	3	22	0	14
55-64	0	3	0	2	7	1	23	1	3
65 lat i więcej	0	0	0	3	24	8	14	2	5
Miejsce zamieszkania									
Wieś	1	0	1	0	21	2	8	0	19
Miasto do 20 tys.	0	5	0	5	14	2	18	0	3
20-100 tys.	0	0	1	2	6	2	28	0	0
101-500 tys.	0	0	0	1	16	6	22	4	3
501 tys. i więcej mieszk.	0	3	2	0	3	8	37	0	0
Wykształcenie									
Podstawowe	0	2	1	3	13	2	11	0	10
Zasadnicze zawodowe	0	1	0	0	18	2	18	1	6
Średnie	1	1	1	1	13	4	23	0	7
Wyższe	0	0	0	0	9	8	30	4	5
Grupa społ.-zaw. pracujący									
Kadra kier., inteligencja	0	0	0	0	9	11	31	7	0
Prac.umysł.niż.szczebła	0	0	7	0	0	3	31	0	0
Pracownicy fiz.- umysł.	0	0	0	0	12	0	20	0	0
Robotnicy wykwalifikowani	0	0	0	2	7	6	33	0	5
Robotnicy niewykwalifik.	0	0	0	0	20	0	11	0	19
Rolnicy	0	0	0	0	18	0	0	0	41
Pracujący na własny rach.	0	0	0	0	0	12	50	0	0
Bierni zawodowo									
Renciści	0	0	0	3	11	5	16	0	10
Emeryci	0	2	0	2	15	3	13	1	4
Uczniowie i studenci	3	0	3	0	10	3	31	0	6
Bezrobotni	0	3	0	0	36	0	14	0	5
Gospodynie domowe i inni	0	8	0	0	21	0	19	0	0
Pracuje w:									
inst. państw., publicznej	0	0	4	2	6	7	28	0	2
spółce właścicieli									
prywatnych i państwa	0	0	0	0	8	0	39	4	0
sekt. pryw. poza rolnict.	0	0	0	0	10	8	23	2	6
prywatnym gosp. rolnym	0	0	0	0	16	0	4	0	39
Dochody na jedną osobę									
Do 300 zł	0	2	0	3	25	0	9	0	9
301-500	0	0	1	1	16	0	21	0	5
501-900	1	0	1	2	12	6	23	1	7
901-1200	0	4	0	0	10	3	20	0	2
Powyżej 1200 zł	0	0	4	0	4	16	22	0	9
Ocena własnych war. mater.									
Złe	0	1	0	2	18	2	14	0	5
Średnie	0	1	1	1	15	3	22	1	9
Dobre	1	1	1	0	8	6	24	1	7
Udział w prakt. religijnych									
Kilka razy w tygodniu	0	7	0	4	27	3	16	0	3
Raz w tygodniu	0	0	0	0	14	3	19	0	10
1-2 razy w miesiącu	0	0	3	4	11	2	21	0	6
Kilka razy w roku	2	0	0	0	8	9	20	5	2
W ogóle nie uczestniczy	0	0	3	0	7	6	29	0	0
Poglądy polityczne									
Lewica	0	0	0	0	15	3	9	4	8
Centrum	1	1	2	1	8	6	25	0	11
Prawica	0	0	1	1	17	2	24	0	4
Trudno powiedzieć	0	6	0	5	8	7	12	0	13

(continued)

Tabela 2 cd.

(%)

	PiS	Samoobrona	SdPl lub UP	SLD	SD	UL	UPR	Inne parite	Liczba osób
Ogółem	23	13	7	6	1	0	1	1	355
Płeć									
Mężczyźni	26	19	3	7	0	1	2	0	193
Kobiety	20	6	11	5	2	0	0	1	161
Wiek									
18-24 lat	19	8	4	10	1	0	0	2	49
25-34	22	9	3	3	1	2	5	0	57
35-44	36	12	8	2	0	0	2	2	49
45-54	23	17	10	4	0	0	0	0	86
55-64	27	13	9	7	3	0	0	0	56
65 lat i więcej	16	15	4	9	0	0	0	0	58
Miejsce zamieszkania									
Wieś	13	26	3	3	2	1	0	1	120
Miasto do 20 tys.	33	2	6	10	0	0	3	0	41
20-100 tys.	35	8	7	8	0	0	0	2	68
101-500 tys.	24	8	6	7	1	0	2	0	69
501 tys.i więcej mieszk.	23	4	16	4	0	0	2	0	56
Wykształcenie									
Podstawowe	18	24	10	5	1	0	0	0	86
Zasadnicze zawodowe	23	23	1	5	0	1	0	0	81
Średnie	26	4	8	7	1	0	1	2	129
Wyższe	25	0	6	5	2	0	4	0	58
Grupa społ.-zaw. pracujący									
Kadra kier., inteligencja	28	2	3	3	3	0	4	0	34
Prac.umysł.niż.szczebła	21	3	17	6	6	0	6	0	24
Pracownicy fiz.- umysł.	33	5	12	19	0	0	0	0	24
Robotnicy wykwalifikowani	22	11	5	4	0	4	0	0	32
Robotnicy niewykwalifik.	23	27	0	0	0	0	0	0	15
Rolnicy	5	36	0	0	0	0	0	0	24
Pracujący na własny rach.	0	11	10	0	0	0	16	0	7
Bierni zawodowo									
Renciści	35	9	6	3	0	0	0	2	41
Emeryci	25	17	6	10	0	0	0	0	82
Uczniowie i studenci	20	12	4	8	0	0	0	0	27
Bezrobotni	18	12	8	0	0	0	0	3	30
Gospodynie domowe i inni	26	8	12	0	7	0	0	0	13
Pracuje w:									
inst. państw., publicznej	33	3	7	4	2	0	3	0	48
spółce właścicieli									
prywatnych i państwa	19	4	0	18	3	0	5	0	24
sekt. pryw. poza rolnictw.	21	13	9	3	1	2	2	0	64
prywatnym gosp. rolnym	13	28	0	0	0	0	0	0	27
Dochody na jedną osobę									
Do 300 zł	22	28	2	0	0	0	0	0	47
301-500	30	11	8	1	1	2	2	0	62
501-900	18	15	7	7	1	0	0	0	100
901-1200	30	0	15	17	0	0	0	0	38
Powyżej 1200 zł	21	6	3	10	0	0	6	0	22
Ocena własnych war. mater.									
Złe	25	21	7	2	1	1	0	1	106
Średnie	23	10	6	6	1	0	1	0	146
Dobre	22	8	7	9	2	0	2	1	103
Udział w prakt. religijnych									
Kilka razy w tygodniu	14	12	6	4	0	0	0	3	36
Raz w tygodniu	28	14	3	4	1	0	1	1	194
1-2 razy w miesiącu	23	15	10	6	0	0	0	0	51
Kilka razy w roku	13	6	15	11	0	3	6	0	44
W ogóle nie uczestniczy	18	12	11	8	5	0	0	0	31
Poglądy polityczne									
Lewica	5	13	21	22	0	0	0	0	71
Centrum	17	16	5	2	2	0	1	1	81
Prawica	38	11	1	0	0	0	2	0	165
Trudno powiedzieć	8	15	8	7	4	3	0	3	38